

תורה

ה'ו' האמט אויך
ד'אס ד'אמט
נאר ד'ו' אד' פסט
עם באד'אד' צען

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפתי את לב האזן מברסלב
ונתתי לכם לב בשר

שמיני - פרה
גליון יג | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש הישראלי
כיוען מאד עני לב השמים לה' ויברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשוקתו

שלח

לב ופירוש

הכל מתחיל מלמטה...

כל פעם מחדש אנו מוצאים את עצמנו בעומק ה'ירידה' / מה התכלית של הגלגל האינסופי הזה / ואיך הופכים את הצרה לישועה גדולה...

אף אחד לא אוהב 'ירידות'.

הכי נעים כשהכל מצליח, הן בענייני עבודת ה' והן בחיי העשייה. כולם מייחלים בליבם שרק לא יהיו 'חדשות'. מוותר על ירידות וגם על עליות. "מוחל טובות"...

אבל כל זה רק בחיצוניות. בפנימיות, לנפש האלוקית שלנו אין שום חיות, מלבד התנועה האינסופית של 'ירידות ועליות', וחוזר חלילה. כל הסיבה שיש לאדם לקום ממיטתו ולהתחיל לעבוד, היא רק בזכות כך שהוא נמצא ב'ירידה' לעומת השאיפות וההשגות שלו, אותם הוא מייחל להשיג בקרוב.

אבל בעולם בו אנו חיים, הכל הפוך. תרבות העולם הזה מכניסה הרגשה בלב כאילו הירידות הם הדבר הגרוע ביותר, ולכן אנו נחלשים ומתייאשים כל כך מכל מעבר וניסיון. אבל אם רק נטה את אוזנינו להשתוקקות שמתגלה שם, במקום הנמוך יותר, אזי נתענג על כל שנייה של רצון וכיסופים, ונקבל 'חיות' מכל רגע שם למטה, כמו האדם שעומד בתחתית ההר ומביט בגעגוע אל ראשו, לשם הוא עתיד להגיע.

רבינו הקדוש, שכל חייו היו מקשה אחת של השתוקקות ורצון, והרגשה של תכלית השפלות מול הבורא - מגלה את סודם העמוק של הפלאות הללו. הוא מבאר לנו בתורתו (ליקוטי מוה"ר"ן קמא, כ"ב) שזה מה שטמון במילים 'נעשה' ו'נשמע'; 'נעשה', הוא החלק שכבר זכה אליו האדם, והוא 'עושה' ומקיים אותו. 'נשמע' מכוון לרצון הפנימי שבנפש שמתחנן כל הזמן: 'הבה נשמע עוד מדרגה ומצווה שעוד לא זכיתי אליהם, הלוואי שאזכה לקיים גם אותם'.

גם 'תורה' ו'תפילה' הם סוד העניין הזה: 'תורה' היא מה שאדם זוכה לדעת ולהשיג בבחינה מסוימת [בחינת 'נעשה']. 'תפילה' היא תנועה של בקשה ותחנונים, רצון וכיסופים לדעת ולקיים עוד ועוד [בחינת 'נשמע']. וכאשר המעגל הקדוש הזה ממלא את כל עולמו של היהודי, הרי הוא עולה מדרגה לדרגה כל הזמן; כל ירידה מביאה אותו להשתוקקות נפלאה, הוא מתפלל וכוסף אליה וזוכה לקיימה, ואז מקבל השתוקקות חדשה שממלאה אותו שוב בחיות דקדושה.

לפי זה, ככל שהירידה עמוקה יותר, גם גילוי האור שבא בעקבותיו גדול יותר. אם זו נפילה ממש רח"ל, ואפילו ירידה בדעת - מתגלה בתוך אותה מציאות חזקה אור של 'נשמע'. וככל שמתחברים אליו ומשיגים

אותו שם למטה על ידי השתוקקות וכיסופים אליו, זוכים להפוך את הירידה לעליה, ואת הריחוק להתקרבות והשגת דעת ה'.

השבוע, לאחר ימי הפורים הקדושים, אנו זוכים לקבל את האור של 'פרה'. וכפי שמגלה רבינו הקדוש, שכל הסוד של פרשת 'פרה' נמשך מ'פורים', וכלשונו הק':

"אחר פורים קורין פרשת פרה... כְּדֵי שְׂיִהְיֶה נִזְהָרִין לְשָׁקֵר מְסֻמָּאת מַת, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה טְהוּרִין לְעִשׂוֹת הַפֶּסַח. וּבְתַחֲלָה הוּא בְּחִינַת פֹּרֵר, כִּי פֹרִים עֲלִישָׁם הִפֵּר, וְאַחֲרָיֶךָ נֶעֱשֶׂה פֶרֶר, כִּי גַם פֹּרִים הוּא בְּרָצִי הַלֵּוֹךְ וְדָרָךְ לְפֶסַח" (ליקוטי מוה"ר"ן ע"ד תנינא).

מוהר"ת (ליקו"ה תחומין ד, ד) כורך את הסוד של 'פורים' יחד עם ההתגלות של פרשת 'פרה'. ומגלה בפסוק 'הימים אשר נתהפכו להם לששון ולשמחה', שעניינו של פורים הוא, שדווקא מתוך הירידה של כלל ישראל לתוקף הקליפה של שער החמישים דסט"א, התגלתה הישועה, והירידה נהפכה לאור נצחי שמלווה את כלל ישראל עד עולם.

גם 'פרה' מורה לנו על הידיעה הנוראה הזו: הרי עניינה של 'פרה' הוא להורות על טהרת ישראל לקראת חג הפסח, כאשר טהרת הפרה היא הטהרה היחידה שיכולה לטהר מטומאת מת, והיא מרמזת על הטומאה של 'הרהורים פגומים' שהם אבי אבות הטומאה, ומטהרת את כלל ישראל מהם בתכלית.

לפיכך, בכדי להאיר לאותה ירידה עמוקה, שולח הקב"ה ברחמי עולמו 'נשמע' גבוה כל כך; את 'סוד הפרה' האדומה' שנעלה בתכלית ההעלם, עד אשר אפילו משה רבינו לא יכול היה להשיגו בשלמות. כדי להורות ולהודיע לבניו חביביו: דעו נא בניי! גם בתוקף ירידתם לא עזבתי אתכם, ואני ממשיך עליכם אור קדוש כל כך, שאילו תתחברו, תשתוקקו ותכספו, והוא יהפוך לכם את שיא הירידה הנוראה כל כך, שדווקא בזכותה תתקרבו אליי באור חדש וגבוה הרבה יותר.

גם אם כבר ירדנו מטה מטה, אנחנו עדיין לא חייבים 'ליפול' ולעזוב הכל... מה שעלינו לעשות, דווקא שם, כאשר כמעט כלונני בארץ, אך 'ואני לא עזבתי פיקודיך'... אני מחפש בשארת כוחותיי את הסיבה וה'עלייה' שבגללה הגעתי לכאן, מתפלל עליה ומייחל בכוחה להפוך את הגלות הפרטית והכללית, לאור חדש על ציון תאירי במהרה, אמן.

והצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימתו לפני ה' (ויקרא י, ב)

הוא היה בחור יקר מזהב ומפז, שמחת חיים היתה נסוכה על פניו, יושב ועוסק בתורה, וקלסתר פניו דומה למלאכי השרת, מה חסר לו? ... ויגדל הילד ועלה ונתעלה, מתלמוד תורה לישיבה קטנה, ומישיבה קטנה לישיבה גדולה, כשהוא מתבשם בינה של תורה ועבודה. והנה הגיע עת דודים, נשא אשה, וקנה אדון לעצמו.

מאז, התחיל להכיר בעל-כרחו את העולם הזה... כפי שהתחייב בכתובה, הרי הוא דואג לזון ולפרנס את ביתו. מדי פעם הוא אף צריך ללכת ולקנות בחנות. וגם בבית, מלאכה שלימה הוטלה עליו, להבין ולהשכיל, להסביר ולגמול חסד עם בני ביתו בהאזנה לסיפוריהם שלא תמיד מעניינים... וכל אלה קודם שמתחיל הבית להתמלאות עם עוד ועוד נפשות יקרות הדורשים כל אחד את שלו...

מה זה היה חסר לו? אולי עדיף להמשיך להיות דבוק בה' בלי כל המניעות האלה, בלי לרדת לכל היגון ואנחה של העולם הזה?!

אכן, זו היתה סברתם של נדב ואביהוא - כפי שמגלה לנו מוהר"ת בהלכות פריה ורביה הלכה ג' אות ו' - ומפני כך נענשו במיתה. שכן, שלימות השמחה היא דייקא על ידי שמוריד עצמו לתוך היגון ואנחה, הנאחז בהאשה ובכל חיי הנישואין.

והרי קטע קצר מתוך אריכות דבריו הנפלאים שם, זו"ל:

'בתנה' בחינת זיווג דקדושה, [הוא] כדי לברר ולהפוך היגון ואנחה הנאחז בהאשה, לענוה. ועל כן נדב ואביהוא שפגמו בוה, כי לא רצו לישא אשה, כי היו אנשים גדולים, צדיקים נוראים וקדושים מאד, והיו רוצים להיות דבקים בהשם יתברך בשמחה גדולה מאד תמיד, ולא רצו לצאת לחוץ לפי שעה אל היגון ואנחה, להכניסו לתוך השמחה, שזהו בחינת המצוה לישא אשה כנ"ל, כי לא רצו להוריד עצמנו לשם להפוך היגון ואנחה לשמחה. אבל פגמו בוה, כי אין שלימות הקדושה והשמחה כי אם על ידי יד דייקא כנ"ל. ועל כן נענשו במיתה, כי היגון ואנחה הוא סטרא דמותא וכנ"ל.'

ועל כן, אפילו מי שהוא צדיק גדול וקדוש מאד, ויכול להיות פרוש לגמרי בקדושה גדולה - בהכרח הוא מחוייב לישא אשה, כי הוא מצוה ראשונה שבתורה כדי לפרות ולרבות ולהעמיד תולדות, היינו כנ"ל. כי עיקר הקדושה היא השמחה, אבל אין שלימות להשמחה כי אם כשמבררין ומעלין היגון ואנחה ומהפכין אותו לשמחה, שזהו בחינת נישואין כנ"ל. ועל כן אפילו הצדיק הקדוש שזוכה לשמחה בשלימות - בהכרח לישא אשה כדי להפוך היגון ואנחה לשמחה וכנ"ל.

לכרמא לא תקרב!

הר"ר שמחה: נו, ר' מנחם, איך היה בפורים?
ר' מנחם: נפלא מאד! אוי איז געווען גוט...

בעיקר נהייתי מהתעוררות הנפלאה בשעת השכרות. על אף שהטעם של היין לא סבלתי, וכמעט הקאתי כשהרחתי אותו, אך אחר השתייה היה נפלא ביותר. כזה התעוררות נפלאה, אשר אני כבר ממש חושב ברצינות להתחיל לשתות כל שבת...

הר"ר שמחה: אוי וויי, נאר דאס נישט! [= רק זה לא]. רבינו לא מרשה לשתות לשכרה בשום פנים ואופן!

ר' מנחם: מה הפשט? והרי בעיניי ראיתי איך כל אנ"ש שתו כדת היום, עוד כוס ועוד כוס, ואף כמה בקבוקים, והשתכרו 'עד דלא ידע'?

הר"ר שמחה: רק בפורים מותר ומצוה וחייב לשתות, אך שאר כל השנה הזהיר רבינו מאד לא לשתות משקה לשכרה.

ר' מנחם: אני לא מתכוון לשכרות ממש, אלא לשתות קצת 'משקה' להרים את המוחין...

הר"ר שמחה: חס ושלום!

ר' מנחם: וואס איז דער גרויסער 'חס ושלום'?

הר"ר שמחה: כי רבינו הזהיר על כך באזהרה כפולה ומכופלת! וכלשון רבי אברהם ב"ר נחמן (בספרו 'כוכבי אור' חלק 'ששון ושמחה'): "מאד מאד הזהיר אדמו"ר ז"ל ומוהר"ג ז"ל על הדבר הזה, באזהרה כפולה ומכופלת עד מאד!"

לא מדובר פה בעוד איזה סייג קטן שאפשר להתעלם ממנו. מדובר פה בדבר שהזהירו עליו רבינו ורבי נתן "באזהרה כפולה ומכופלת עד מאד!". אותו רבי שהזהיר להיות

בשמחה תמיד, הזהיר גם על כך 'באזהרה גדולה ומכופלת עד מאד'...

ר' מנחם: אבל הדבר הרי ידוע מאז ומעולם, שחסידיים יושבים ושותים יחד משקה?

הר"ר שמחה: אכן, כבר בזמנו לא 'סבל' רבינו את זה. וכמוספר ב"שיח שרפי קודש":

"אמר מוהר"ג: התחלת עניין שתיית יי"ש, הנהוג אצל החסידים, התחיל מזה שראו הצדיקים מתלמידי הבעל שם טוב, שטוב להתקבץ יחד ולדבר בעבודת ה' יתברך, והוכרחו משום כך לחלק מעט יי"ש, כדי לקרב הלבבות. אולם אחר כך התמעטו הלבבות והדיבורים של המתקבצים, והיי"ש התרבה. ורבינו קץ ומאס במנהג זה, עד שאמר פעם: 'איך קען שוין נישט אויס שטיין אייערע פראנזיקעס!' = 'אני כבר לא יכול לסבול את החגיגות שלכם'. ואכן הקפיד רבינו, שאצל אנ"ש יהיה ההתקבצות רק בענין עבודת ה' יתברך. ובימינו של רבי נחמן מטולטשין חילקו תה לקהל השמוענים, ואמר רבי נחמן מטולטשין, שהוא מנהג טוב, כי על ידי זה לא יבואו לידי שכרות" (שיש"ק ב, תקד).

רבינו פשוט לא 'סובל' את החגיגות עם היי"ש, גם כשזה במסגרת של שיחה בעבודת ה'.

ר' מנחם: אבל אני מדבר סך הכל על 'מעט' משקה? לא על הרבה.

הר"ר שמחה: טייערער ר' מנחם, הרי יודע אתה ש'משקה' מתחיל במעט ומסיים בהרבה... זה כמו 'מגנט', כוס קטנה מושכת את חבירתה, וכבר אמרו בצחות: פון אביסל מיט נאך אביסל, ווערט א פולע שיסל...

וכפי שכותב שם רבי אברהם ב"ר נחמן: "כי כאבן מושך (מאגנט) הוא הדבר הזה, וְלָךְ לָךְ אמרינן לנזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב [= לנזיר ששתיית יין ואכילת ענבים אסורה עליו, אנו מזהירים לבל יתקרב לכרם, רק ילך מסביב, כדי שלא יתפתה] (שבת דף י"א)".

כוסית משקה, אינה כוסית של פטל או קולה... אלא זה מושך כמו מגנט... ולכן אנו מזהירים 'לכרמא לא תקרב!'

ר' מנחם: אבל הרי רבינו עצמו כותב בכמה מקומות על כח שתיית היין להרחיב ולרומם את הדעת? יש על זה הרי כמה תורות, ומדוע באת לאסור עלי מכל וכל, וכי אי אפשר לשתות 'מעט'?

הר"ר שמחה: 'מעט' אפשר, אך אכן רק 'מעט', מעט דמעט...

וכלשונו של רבי אברהם ב"ר נחמן שם: "כי אף על פי שמעט השתיה טובה להרחיב הדעת, אבל זייקא מעט (נאר אביסעל) - כאשר בזה הלשון אמר אדמו"ר ז"ל בעת שכבד למוהר"ג ז"ל ורבי נפתלי ז"ל במעט יין ישן בכוס קטן ורחב כאצבע, שישתו שניהם (מתא). כי מאד צריכין לזהר למעט בשתיית משקין המושכרין בכל האפשרות גם בשבת ויום טוב, [ואפילו בשמחת תורה, ולא כטועים בזה] ומכל שכן וכל שכן בימי החול".

נכון שמעט שתיה טובה להרחיב הדעת, אבל רק מעט!

ר' מנחם: כמה זה 'מעט'? איך אפשר למדוד ולהחליט כמה זה 'מעט'?

הר"ר שמחה: יש מדידה מדויקת; מדידה שקבע רבינו בעצמו: קח כוסית קטנה בעובי אצבע [אגב, הכוסית הקטנה ביותר המוכרת לי, רחבה יותר מאצבע...]. מלא אותה ב'משקה' ותחלק בה יחד עם חבר נוסף...

ר' מנחם: איך הער! [= אני שומע]. אבל סוף סוף, רבי שמחה, מדוע לא אשתה עוד איזה כוסית קטנה? הרי זה נותן לי שמחה?!

הר"ר שמחה: אכן, דווקא מפני הפחד הזה, האריך שם רבי אברהם ב"ר נחמן בדבריו, אחרי שהוא מדבר

שם על ענין השמחה, הוא כותב: "מפחד האורב במסתור כאריה בְּסֶפֶה בכל פינה ופינה ובכל מסילה ומסילה, כי באורח זו אהלך טמנו פח לי, מחויב אנכי להזכיר את הקורא בדבריי מעוצם יקרת הסם המורפא הזה [של השמחה] לבל יתלבש לפניו המסית בטלית של מצוה, למשוך ביין את בשרו!" (סו).

אני מפחד מהיצר האורב - כותב רבי אברהם - ואני מרגיש מחויב להזהיר את הקורא שלא יבוא אליו היצר הרע, לבוש בטלית עם תכלת ומנופף במדבקה של "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד", ויפתה אותו לשתות איזה כוסית משקה...

ר' מנחם: מדוע אכן אין הדבר רצוי, הרי תכל"ס זה מביא לידי שמחה?

הר"ר שמחה: זה מביא לשמחה מסוג אחר לגמרי, ולא לשמחה שעליה הזהיר רבינו! "כי לא על שמחה כזאת הזהיר אותנו אדמו"ר ז"ל, כי על זה נאמר 'ולשמחה מה זו עושה', כי אין זה שמחה רק הוללות וסכלות" (שס).

יתכן שאכן תהיה שמח, הכוסית תערפל לך קצת את המח, ותרגיש קצת בעננים. אבל דע לך: זו לא השמחה שעליה התכוון רבינו... זו הוללות וטיפשות...

כשאתה שמח בגלל הוודקה ששתית, אתה לא 'שמח' ולא ב'מוחין'; אתה 'מתהולל' וטיפש'...

ר' מנחם: אבל ה'משקה' מביא לא רק לידי שמחה, אלא גם, לקבל "מוחין" גדולים של התעוררות בעבודת ה', ולפעמים יוצאים דיבורים נפלאים כאלה שאין יוצאים בלי 'משקה'...

הר"ר שמחה: ממש על כך כבר אמר רבינו: "עס וואלט ג'ודאי זייער שיין ג'ווען, נאר אז מען זאל דאס ריידין ניט מיט אײן פאר טרונקין מויל" - "יפה מאד היה, רק אם היו מדברים זאת בלתי פה שתוי!" (מדברי הבת קיסר, מתוך "מעשה ממלך וקיסר").

וכשבאחד השנים, ביום "שמחת תורה" - 'יום טוב' שמח לכל הדעות - שתה רבי נחמן מטולטשין קצת 'משקה' לכבוד השמחה הגדולה, ונפל לרגלי מוהר"ג, וצעק: "אתם החיות שלי! אתם החיות שלי!" אמר לו מוהר"ג: "מה שאתה אומר הוא אמת, אבל לא בשמחת תורה בפה שתוי..." (שיש"ק ב, תרע).

ה' לא צריך התעוררות כזאת, הוא מוותר עליה...

אל תתן שוחד להשם יתברך; הוא מוותר על השמחה, על ההשגות, על הבכיות, הבאות על ידי משקה ושכרות. הוא רוצה את מעט דמעט השמחה, ואת מעט דמעט הדיבורים הטובים, היוצאים מפה שאינו שתוי!

נדהמת?

להנצל מדרכי שתיית יין ושאר משקים המשכרים

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רַב הַסֵּד וּמְרַבֵּה לְחַיִּיב, רַחֵם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְּפִים, וְזַכְּנֵי לְהַתְקַרֵּב אֵלַיךְ בְּאַמְתָּ בְּכָל עֵת, וְלַעֲבֹד אוֹתְךָ תָּמִיד בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב מְרַב כֹּל. וְתִשְׁמַר אוֹתִי בְּרַחֲמֶיךָ הַרְּפִים, וְתִצְּלֵנִי בְּכָל עֵת מִרְבוּי שְׂתִינַת הַיַּיִן וּשְׂאֵר מִשְׁקִים הַמְּשַׁכְּרִים, שֶׁלֹּא אֶשְׁתָּה לְעוֹלָם יוֹתֵר מִהַמְּדָה וְלֹא אֶבֶא לְיַדֵּי שְׂכָרוֹת לְעוֹלָם. כִּי אֶתָּה גֹלִית לָנוּ עֲצָם רַעַת הַשְּׂכָרוֹת הַמְּטַרִיד וּמַעֲבִיר אֶת הָאָדָם מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת חֵם וְשִׁלּוֹם. (ליקוטי תפילות ח"ב, כג)

"כמו שמספרים לפני חבר טוב אמיתי"

תולדות חייו הקדושים של
אין עינו מוהר"ת ז"ל
ע"פ ר"א חיים בארונסון פתח ספר
פרקי'ג

ירח האיתנים במחיצת רבינו הק'

ראש השנה תקס"ג. לעיר ברסלב מגיעים החסידים. הוותיקים לצד החדשים, מהעיריות הקרובות והרחוקות, עננים לקריאתו של הרבי להתקבץ אצלו ולהתפלל עמו יחד בראש-השנה. רבי נתן הבחין בתפילתם הנלהבת של גדולי החסידים וקינא בהם קנאה טהורה, הוא השתוקק לזכות גם כן לתפילה אמיתית.

רבינו נוהג היה להאריך מאד בתפילתו בליל יום ראשון של ראש-השנה. החסידים הורגלו לכך, הם היו מסיימים את התפילה ופונים איש איש לאכסנייתו לסעודת החג, כשלאחר מכן היו שבים אל בית הכנסת, שם היו מוצאים את רבינו עדיין עומד בתפילתו, שנמשכה כארבע שעות.

"מה שצדיקים אחרים פועלים בעבודתם מראש-השנה עד הושענא-רבא" - אמר פעם רבינו - "פועל אני בלילה הראשון של ראש-השנה".

אוזן שומעת תוכחת חיים

זמן אמירת ה'תורה' של רבינו בעת ה'קיבוץ', היה בשעת בין-הערביים של היום הראשון של ראש-השנה. בשנה זו, תקס"ג, אמר רבינו את התורה 'בחצוצרות' (בלקוטי מוהר"ן, ה'). מכל המאמר, מצא חן בעיקר בעיני רבי נתן, האופן שבו פירש רבינו את הפסוק 'אוזן שומעת תוכחת חיים, בקרב חכמים תלין' (משלי, טו), שהמחלוקת שבין הצדיקים היא הטובה, כדי לגרש את כוחות הרע, ומי ששומע מחלוקת זו, הרי זה לתוכחה עבורו, שיתקן את חטאיו. רבי נתן התפעל עד מאד מן הדברים; ביאור נפלא זה יישב בדעתו את סוגיית המחלוקת שבין הצדיקים, דבר שהיה הגורם להתרחקות חמיו מדרך החסידות.

גזירת ה'פונקטן'

רבינו, כדרכו, פָּלַל באמירת התורה דברים הנוגעים לענייני השעה. באותה תקופה, דובר על הגזרה הקשה שעומדת הקיסרות הרוסית לגזור, שנקראה 'פונקטן'. היה זה חוק המחייב את ילדי ישראל לשרת בצבא הצאר במשך עשרים וחמש שנה. החוק עדיין לא יצא לפועל, אם כי היה כבר ערוך על כל סעיפיו. גזרה זו החלה לקרום עור וגידים בתקופת שלטון הפולנים, ולאחר שהצאר הרוסי כבש את רוסיה ואוקראינה, נגנזה לפי שעה. אך עתה שוב עלתה לדיון והממשלה הרוסית דיברה על גיוס בכפיה של ילדי ישראל ושילוחם למחנות צבא מרוחקים לתקופה בת חצי יובל שנים, שם יאולצו חלילה לחלל שבת, לאכול נבילות וטריפות, ולעבור תהליך של שמד ר"ל.

היו מגדולי ישראל באותו זמן, שלא התייחסו לשמועות על הגזרות ברצינות. אולם רבינו, לעומת זאת, הזהיר והתריע שמוכרחים להרעיש שמיים בתפילות לביטולן.

רבינו דוחה את הגזירות

במאמרו זה נגע גם בעניין הגזרה הזו. וכה אמר: "כי צריך כל אדם לומר 'כל העולם לא נברא אלא בשבילי' (סנהדרין לו, א). נמצא כשהעולם נברא בשבילי, צריך אני לראות ולעייין בכל עת בתיקון העולם ולמלאות חסרון העולם, ולהתפלל בעבורם. ועניין התפלה הן בשני פנים; היינו, קודם גזר דין - מתפללין כסדר התפילה, ואין צריך להלביש התפלה. אבל לאחר גזר דין - צריך להלביש

בעקבותיהם של החסידים כדורות שעברו

אויף פסח וועט זיין!

היה זה בסביבות שנות התר"פ, רוח מלחמה החלה מנשבת בעולם, בעקבות זאת שרר רעב גדול באומאן ובאוקריינא כולה. ר' נחמן המכונה 'נאשקע טולטשינער' קבע את מושבו למשך כשנה שלימה בעיר אומאן, סמוך ונראה למקום ציונו הקדוש של רבינו, ומקום מגוריהם של הרבה עובדי ה' מאנ"ש.

ר' אייזיק'ל אייזנשטיין, מחשובי אנ"ש בעיר, ידוע ומפורסם היה לבעל צדקה גדול מאד. כל כך פיזר ממנו לצדקה, עד שהיה משאיר לעצמו 'מעשר' מכל רווחיו והכנסותיו, ותשעת החלקים היה מחלק לעניי אנ"ש...

בשעת מלחמה ושנת רעבון, נוספו ונתרבו נצרכים מעניי אנ"ש, מהם כאלו שהיו עיניהם נשואות לפת לחם ממש. לצורך כך, מינה ר' אייזיק'ל את ר' נאשקע, ששהה אז באומאן כאמור, לחלק מידי יום ביומו רבע כיכר לחם לכל נפש, אשר היה במצב זה שווה הון רב. ר' נאשקע עצמו היה אף הוא עני ואביון, אבל לבו היה לב רחום, והיה מרבה להשתדל עבור העניים בכל עת, ושש ושמוח על הזכות שהמציא השי"ת לידו, להיות מחלק צדקה ולגמול חסד עם העניים, אף שמעצמו לא היתה באפשרותו ליתן.

חלוקת החסד הגדולה של ר' אייזיק'ל, אשר היתה מהגדולים ביותר באותם ימים, גדלה והתרחבה והגיעה לחלוקת אלפי מנות לחם לפי הטף, מדי יום ביומו לכמה מאות משפחות, במשך תקופה ממושכת.

חודש האביב מתקרב ובא, והמלחמה ממשיכה, ואיתה עמה הרעב והעוני, והנה זה בא חג הפסח זמן חירותנו. ר' נאשקע ניגש לר' אייזיק'ל, ושאלתו בפיו: מה יהיה עם פסח? אם בכל שנה ומצב, שאלה זו נשאלת ומהדהדת, בפרט אצל עניים ונצרכים, השנה על אחת כמה וכמה... ר' נאשקע הוא שליח ציבור ושואל בשם כל אלה אשר מקבלים מידי יום ביומו פת לחם, ועתה עיניהם נשואות.

ענה ר' אייזיק'ל ואמר לו: "אני לא אגש לערוך את ה'סדר' אצלי בבית, עד אשר יהיה לכל אנשי שלומינו כל צרכי הפסח כולם!". ר' נאשקע עמד כמשתאה והחריש כמתמיה: איך ובאיזה אופן יוכל להשיג כל כך הרבה מצות ויין ושאר צרכי החג? אבל ר' אייזיק'ל משיבו ברוגע: לקראת חג הפסח תקיים כאן חלוקת חג גדולה, שתספיק לכל העניים המקבלים פת לחם חמוץ בימות השנה...

ואכן ר' אייזיק'ל לא נח; הוא הוציא מאמתחתו כסף רב, והלך כמה ימים לפני פסח, ופנה לבעל המאפייה שבאומאן, אחר שכבר סגר את המאפייה מאין דורש, והבטיח לו סכום הגון ומכובד לו ולפעוליו, על מנת שיקדישו את היומיים האלה לאפיית כמות גדולה של מצות עבורו.

כך גם פנה לאחד מאנשי שלומינו שהיה סוחר בתפוחי אדמה, ומרוב העניות והרעב ששרר עקב המצב, לא הביא השנה הרבה, ור' אייזיק'ל ביקש שישתדל וישיג לו כך וכך שקי תפוח"א, כשהוא מקדים לתת לו את המעות לבל יצטרך לקחת בהקפה וכדומה. כך גם עשה עם סוחריו היין והשמן, ואף אל קצב העיר פנה שיעשה שחיטה מיוחדת ויכין לו הבילות בשר בקר. עד אשר ביום שלפני בדיקת חמוץ כבר היה מוכן סל מכובד מאד לכל משפחה ומשפחה.

ר' אייזיק'ל המתין ולא חילק מיד, באומרו, כי עקב המצב, הוא חושש שיאכלו את הכל בטרם ייכנס החג... ואכן ערעב פסח קיים את הבטחתו, ומינה את ר' נאשקע לחלק, ולכל בני ישראל היה אור במושבותם.

ר' יצחק אייזיק (אייזיק'ל) אייזנשטיין פאומאן

נתקרב בשנת תר"א בקאנסטאנטין ע"י ר' לייב מקאנסטאנטין. בשנת תרס"ג בנה על חשבונו את הקלוי באומאן. זכה לבקר בארץ ישראל. היה בעל קורא בקיבוץ באומאן בראש השנה. לעת אקנתו פיזר את כל הונו לצדקה, באמרו שבזיון הדבר עברו אם יישאר משהו לירושה. נפטר בן פ"ט שנים ב"ח טבת תרפ"ד.

התפלה, כדי שלא יבינו המלאכים העומדים לשמאל, ולא יקטרגו..."

תלמידי רבינו הבינו מדבריו, שמדובר כבר 'לאחר גזר דין', והגזרה הקשה הזו תצא כנראה לפועל, למרבה הכאב. אך עם זאת, עשה רבינו פעולות לדחות את הגזרה, ובמשך כל השנה כולה עסק בעניין זה. ופעם אחת, שמעו מפיו הקדוש בהאי לישנא: "דחיתי זאת בעשרים וכמה שנים".

ואכן, הגזרה המרה הזו, גזרת ה'קנטוניסטיס' הנוראה שהעבירה אלפי נערים יהודים על דתם, יצאה לפועל רק בסוף שנת תקפ"ז, עשרים וחמש שנים לאחר אמירת תורה זו. בימיו של הצאר ניקולאי הראשון, שהיה שונא ישראל מושבע.

ומדוע לא יכול רבינו לבטל את הגזרה הזו לגמרי? - על כך מסופר:

"פעם אחת דיבר מזה, ואמר שהיה אפשר ליתן לעצמו איזה עצה לעסוק בזה לבטלם, אך מה לעשות שאין מסכימין עמו וחולקין עליו. והביא ראיה מדברי רבותינו זכרונם לברכה" (חיי מוהר"ן, שצח).

כאש בוערת

חלפו ימי ראש-השנה, ורבי נתן משתוקק להסתופף עוד בצילו של הרבי. הוא מחליט להישאר גם ליום-כיפור. תשוקה עזה בערה בו להיכנס אל רבינו ולדבר עמו ביחידות, להשיח לפניו את כל אשר על לבו. באחד מעשרת ימי תשובה, נכנס אל הקודש פנימה ושוחח עמו ארוכות.

רבינו נתן לו כמה הנהגות לפי שורש נשמתו, בין השאר: א) שילמד בכל יום שמונה עשר פרקי משניות. ב) 'מעת-לעת' בכל שבוע לא יאכל דבר מן החי. ג) במשך שני ימים ולילה אחד רצופים יישאר ער.

לאחר מכן, יצא רבינו יחד אתו מביתו לעבר בית-המדרש, ותוך כדי שהם צועדים בצוותא, דיבר אתו הרבה דברים המשיבים את הנפש. כל מילה של רבינו, היתה עבור רבי נתן טל-תחיה ממש. ואז, הניח רבינו את ידו על כתפיו ואמר לו:

"און ווייטער, סע זייער גיט, אז מע קען רעדט זיך אויס דאס הארץ פאר ה' יתברך, אזוי וויא מע רעדט זיך אויס פאר איין אמת'ן גיטן פריינד - ובכלל, טוב מאוד שמישיחים את הלב לפני השם יתברך, כמו שמספרים הכל לפני חבר טוב אמיתי" - - -

הדברים הללו חדרו לליבו של רבי נתן כאש בוערת. הוא הבין מיד שעל ידי עצה זו בוודאי יזכה להיות איש כשר. כי זה זמן רב שמטרידים אותו מחשבות ובלבולים שונים ואינו יודע כיצד להיפטר מהם, והנה עכשיו, האיר הרבי את עיניו ונתן לו את העצה המעשית המופלאה ביותר - את כל מחשבותיו, קשייו וספקותיו, המגיעות העומדות בדרכו, הכל הכל יספר לפני השם כדבר איש אל רעהו - כפי שהדריכו רבינו, ויבשק מאתו יתברך רחמים על כל דבר, שיעזרו להיות כראוי לאיש הישראלי!

התרגשותו של רבי נתן מגילוי העצה הפשוטה והעמוקה הזו - ה'התבודדות והשיחה בינו לבין קונו' - היתה עצומה. הוא לא המתין כדי לקיים אותה, מיד כשסיים רבינו לשוחח אתו, נכנס אל בית הכנסת הגדול שהיה ריק מאדם, והחל משיח את ליבו לפני ה'.

מצפוני

מהי "התבודדות"?

האם ה'התבודדות' הנוכרת כספרי הקדמונים, היא ה'התבודדות' עליה ציווה רביה'ק? מהו ה'כלל' של עצת ההתבודדות? מהו הידושו של רביה'ק במהות ההתבודדות?

כולם כאחד מפליגים בעוצם גודל מעלתה, אזי יתכן שיתערפל קצת עצם הנקודה, ובפרט חידושו המופלג של רביה'ק בענין זה.

ובכן, כשנעיין בשאר הספרי"ק שמדברים בזה, נבחין שאצלם - עצה מובחרת זו משמשת כאמצעי למטרות קדושות אחרות, כגון: התנתקות מכל הסביבה, להסיר מעינינו ועיני העולם וחמדו מליבו, למען לא יביאוך הבלי חבריך להבהיל כמותם" (לשון המס"י בשער הפרישות פט"ו), וכן "שעל ידי זה תהיה כל מחשבתו במציאות ה'" (לשון הכלי יקר פ' שמות), וכן "שיכין דעתו בישוב הדעת עמו יתברך" (לשון התרדים פס"ה, ועיי' בשם האריז"ל שזה מועיל לנפש שבעתים מהלמידו), ושעל ידי זה יוכל "לחשוב מחשבות שהורות וחיוב עם קונוהו חשבונו של עולם לדרוש סליחה נוכח פני ה'" (לשון הפלא יועץ ערך התבודדות), ושעל ידי זה יוכל "להיפנות מטרדותיו ולחשוב עצות בנפשו אודות ענייני אחריתו באיזה אופן לתקן את עצמו" (לשון החפץ חיים בספרו שם עולם ח"א פ"א).

אולם, אצל רביה'ק מצינו חידוש נפלא בזה, שה'התבודדות' כשלעצמה מטרה היא, ולא רק אמצעי! והוא: ה'קשר' שנוצר על ידה בין האדם לבין השם יתברך.

שכן, ה'קשר' האמיתי בינינו לבין השם יתברך, נוצר ונבנה ונתגלה על ידי ההתבודדות שאנו יושבים ומשיחים את לבנו לפניו.

להמחשת הדברים: הנה נוכל להבחין בבית הכנסת מרכזי, שישנם אנשים אשר באים להתפלל יחד במנין מסוים שנים על גבי שנים, וגם יתכן שישבו שניים מהם על אותו ספסל, ונפגשים הם מידי יום ביומו, אולם אין כל "קשר" ביניהם!

מאידך תיתכן מציאות ששני אנשים זרים יודמנו במקרה לאיזה חדר המתנה, ויתחילו 'לשוחח' אחד עם השני, ואם ה'שיחה' הזאת תהיה שיחה של התעניינות איש בשלומו של השני, אזי נקשר כאן 'קשר' ביניהם, ומכאן ואילך פגישתם יחד תהיף לפגישת "איש עם רעהו".

הוי אומר: "קשר" נוצר על ידי "שיחה" ודיבור. אחרת, יש כאן קירבה במובן של מקום, אבל לא במובן נפשי. ובכן זהו אפוא חידושו של רביה'ק במהותה של ההתבודדות - "לשוחח עם השי"ת". ועצם השיחה הזאת יוצרת ורוקמת בינינו כביכול קשר אישי, ובכך יהיה מציאות 'מזורה', של אנשים שבעצם הם רחוקים מאד מהשי"ת - בזה שהם שקועים עדיין עמוק בעולם הזה, והכסף והכבוד והאוכל תופס אצלם מקום נכבד מאד בנפשם (כרגע!) - אולם מאידך הם קרובים מאד אל השי"ת על ידי דיבורם ושפיכת שיחתם אליו ית'.

"וכן אמר פעם אחת לתלמידו הרה"צ הקדוש רבי נתן זצ"ל בתחילת התקרבותו אליו ז"ל, בעת שנכנס אצלו פעם אחת לבדו וסיפר אז לפניו את כל לבו, וצוה אז עליו אדמו"ר זצ"ל כמה תהגות, ודיבר עמו אז הרבה דברים המשיבים את הנפש להחיותו ולחזקו בעבודת השם. ובתוך דבריו לקח אדמו"ר בידו הקדושה סביב כתפיו, ואמר לו בזה הלשון: "און וייטער איז זיינר גוט, אז מען רעדט זיך אויס דאס ארץ פאר השם יתברך אזוי ויא פאר איין אמתן גוטן פריינד" (הקדמה להשפכת הנפש).

המשך יבוא בע"ה.

אפשר לשלוח שאלות שיופיעו במדור הזאת בטל או באימייל של המערכת

ה"ר צבי גוטליב ה"ו תרם להוצאות לזכות מרת פייגא בת אישה רחל ע"ה זכות "בכל לבבך"

ה"ר יואל פוקס ה"ו תרם להוצאות לעילוי נשמת ר' מאיר ב"ר דב פוקס ז"ל זכות "ביכל לבבך"

חלק מההוצאות נתנדב ע"י הר"ר שמעון חירש ה"ו זכות "בכל לבבך"

לב

"כשיתפשט ספרי בעולם"...

בתחילת החודש נערך קמפיין אדיר ע"י מכון "פאר הליקוטים", לזרז ולחזק את פעילות המכון, ואכן בס"ד הצליחו הפעילים המסורים לגייס למעלה מ-1,150,000.

מהנהלת המכון נמסר שאם עד עתה יצא כרך מדי שנתיים או שלש, מחמת החוסר במימון הוטף, הרי שמעתה אחר התגייסות כלל אנ"ש מתכוננים חברי המכון להוציא כרך מדי שנה, בתקווה שנוכה במהרה לראות את הבטחת רבינו הקדוש: "כשיתפשט ספרי בעולם אפשר לצפות למשיח".

"ראוי לו לשמוח כל השנה!"

ביום ראשון לסדר צו התקיים מעמד אדיר בעיר בית שמש, בהשתתפות מאות מאנ"ש מכל רחבי ארץ הקודש, בסיומן "מי שהיה אצלי על ראש השנה ראוי לו לשמוח כל השנה", להודות ולהלל להשי"ת על שזכינו להיות בראש השנה העל"ט בקיבוץ הקדוש באומן, ובבקשה ותחינה על העתיד שנוכה לראות במהרה בפתיחת שערי ציון המצוינת, ושנוכה כולנו יחד להשתתף בקיבוץ על ציונו הקדוש בראש השנה התשפ"ג הבעל"ט.

הכינוס התקיים באולמי "הכרמים" המפוארים בעיר, כשלאחר שהסבו הנוכחים לסעודת מצוה והודא כיד המלך, נאמו: הרה"ח ר' נתן מיימון, הרה"ח ר' אליהו גודלבסקי, והר"ר יעקב נתן אנשין.

בסיום הסעודות והדרשות נערכו ריקודים סוערים והמחאת כף להמתקת הדינים, עם ניוגוני שמחה והכנה ליום הפורים.

"לקיים את ימי הפורים האלה"

אנשי שלומינו בכל מקומות מושבותיהם, קיימו וקיבלו בימי הפורים הקדושים את דת המלך, וקיימו בפשיטות ותמימות את רצון רבינו הקדוש שהתבטא "כך אמרת" - בהמחאת כף וריקודי שמחה והתבסמות 'עד דלא ידע'.

מחצות הלילה ואילך נדדה שנת מלכו של עולם, כשמאות מאנ"ש יצאו מחוץ ליישוב, מי בנסיעות המאורגנות די בכל אתר ואתר, ומי בנסיעה פרטית או הליכה רגלית, לשפוך לב כמים ולבוא לפני המלך להתחנן לו שנוכה לאור ימי הפורים הנוראים.

במהלך היום הקדוש התקיימו סעודות 'משתה היין' בכל ריכוזי אנ"ש, במטרה להשמיד להרוג ולבאד את המן העמלקי מתוך היהודים.

יעזור ה' יתברך שנוכה שימי הפורים לא "יעברו" מתוך היהודים אלא "כנסו" בליבנו ויפעלו ויפעלו, שנוכה בכל יום להתחיל מחדש. שכן: "עכשיו כל התחלות מפורים, שהוא בחינת גאולה האחרונה, שהיא מחיית עמלק. ואפילו מצות פסח, להיות נהרין מחמץ, אין אנו יכולין לקיים בשלימות אם כי על ידי פורים" (ליקוטי הלכות, ברכת הריח ד).

נקודות

הַדְּבוּרִים שְׁאֲדָם מְשִׁיחַ וּמְדַבֵּר בֵּינוּ לְבֵין קוֹנֵנוּ הֵם בְּחִינַת 'רוּחַ הַקִּדְּשׁ'. כִּי עַל יְדֵי שְׂיָבִיבָם לָזֶה, וּמְכַרִּיחַ עֲצָמוֹ, וּמְכִינַ עֲצָמוֹ לְדַבֵּר לְפָנֵינוּ הַשֵּׁם וְתַבְרַךְ - שׂוֹלַח לֹא הַשֵּׁם וְתַבְרַךְ דְּבוּרִים בְּפִיו שְׁהֵם בְּחִינַת 'רוּחַ הַקִּדְּשׁ'. וְצָרִיךְ לְרְאוֹת וּלְהַשְׁתַּדֵּל לְחַדֵּשׁ תְּמִיד, לְבַקֵּשׁ בְּכָל עֵת בְּדַבְרֵי רְצוּנֵים וְתַחֲנוּנִים חֻדְשִׁים, וְזֶה זֻכִּינַ עַל יְדֵי טְהַרַת הַלֵּב, שְׂזוּכִינַ עַל יְדֵי תְנוּעַת הַשְׂפָלָה בְּקַדְשָׁהּ

(ליקוטי עצות התבודדות ב')